

ANALIZA CHELTUIELILOR DE CERCETARE ȘI DEZVOLTARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

CZU: 336.152:001.89:330.34(478)

Veronica RAILEAN

Institutul Național de Cercetări Economice

This study reflects an analysis of research and development expenditures in the Republic of Moldova for the years 2009-2019.

Keywords: *research sector, research and development expenditures.*

Introducere. Cheltuielile globale pentru cercetare și dezvoltare din Republica Moldova includ cheltuieli pentru efectuarea activităților științifice suportate de sectorul public și cel privat. Cheltuielile publice destinate sectorului de cercetare sunt mijloacele financiare pe care statul le alocă în vederea soluționării unor priorități strategice de dezvoltare. În țările care înregistrează performanțe mari la producerea de noi cunoștințe, cheltuielile publice pentru cercetare-dezvoltare în PIB înregistrează o tendință de creștere față de anul 2009 (în medie $\approx 1,9\%$), cu $0,4\%$ sau de $\approx 1,2$ ori [5]. Ponderea în PIB a cheltuielilor publice pentru cercetare în România este de $0,5\%$. Republica Moldova are ponderea cea mai mică, comparativ cu alte state ale Uniunii Europene și țările vecine, aceasta fiind de doar $0,3\%$ din PIB, în descreștere față de 2009, cu $0,2\%$ ($\approx 1,7$ ori).

Analiza cheltuielilor globale pentru știință este un subiect cercetat de-a lungul anilor de mai mulți merituoși cercetători autohtoni, precum: V. Fetiniuc, I. Luchian [2], T. Furdui [3], Gh. Cuciureanu, C. Ungur [1], A. Șușu-Țurcan, O. Oprea [4] și alții. Cercetările și studiile cărora reprezintă o adevărată valoare pentru știință.

Metodele de cercetare, utilizate în prezentul studiu, sunt metodele orientate spre prezentarea dinamicii și a tendinței cheltuielilor globale pentru cercetare din Republica Moldova. Perioada de studiu este din anul 2009 până în 2019. Au fost aplicate următoarele metode de cercetare: metoda statistică, la determinarea indicatorilor: ritmul anual de creștere, sporului, mediei și a ponderii cheltuielilor globale pentru cercetare-dezvoltare; metoda analitico-comparativă, pentru analiza și compararea cheltuielilor globale pentru cercetare și dezvoltare; metoda documentării, la selectarea informațiilor necesare prezentului studiu prin observări periodice ale evoluției anuale a indicatorilor cercetați.

Pentru elaborarea prezentului studiu, au fost utilizate următoarele materiale informative: Anuarele statistice ale RM pentru anii 2009-2019 [6].

Rezultate și discuții. Cheltuielile globale pentru cercetare și dezvoltare din Republica Moldova s-au majorat de $1,6$ ori, sau cu $180,4$ mil. lei, de la $317,6$ mil. lei în anul 2009 până la 498 mil. lei în anul 2019. Dinamica cheltuielilor globale pentru știință din Republica Moldova este prezentată în Figura 1.

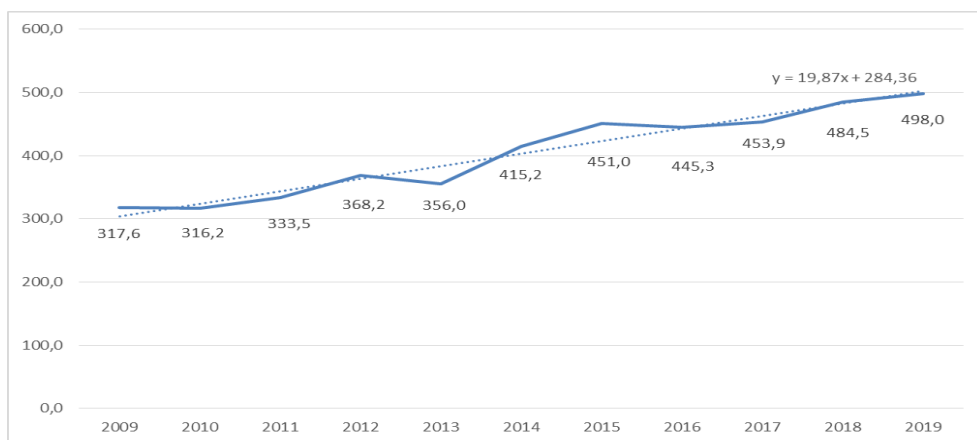

Fig.1. Dinamica cheltuielilor globale pentru știință din Republica Moldova, pentru anii 2009-2019, mil. MDL
Sursa: Elaborat de autor după BNS [6].

Totodată, se remarcă faptul că au sporit doar cheltuielile curente de 1,7 ori fiind în medie 383,4 mil. lei anual, iar cheltuielile capitale s-au diminuat cu 22,3 mil. lei. Ritmul anual de creștere în anul 2019 față de anul 2018 a constituit 102,8%, iar ritmul anual de creștere al cheltuielilor curente este de 103,2%. Creșterea cheltuielilor curente se datorează majorării cheltuielilor pentru retribuirea muncii angajaților din sectorul de cercetare. Prezentarea structurii cheltuielilor globale pentru cercetare-dezvoltare din Republica Moldova este realizată în Figura 2.

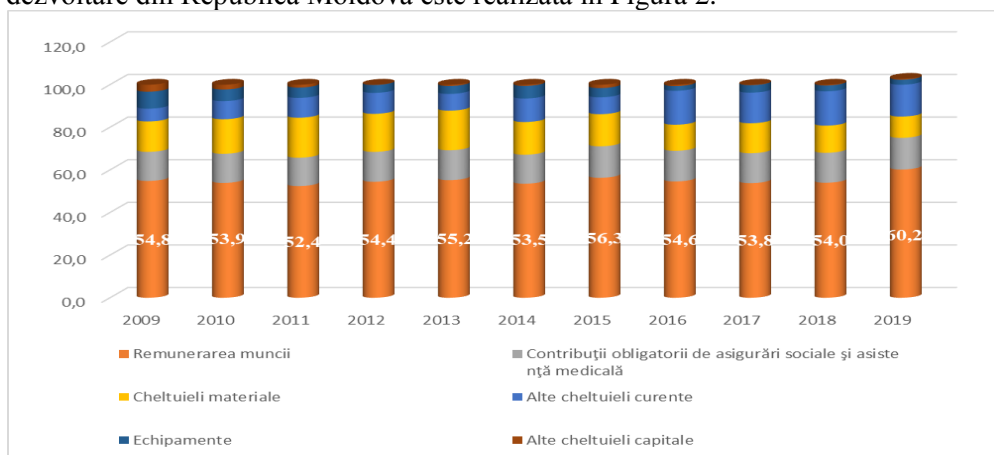

Fig.2. Evoluția structurii cheltuielilor globale pentru cercetare-dezvoltare din Republica Moldova, pentru anii 2009-2019
Sursa: Elaborat de autor după BNS [6].

Cheltuielile sectorului de cercetare din țară includ: remunerarea muncii, în medie 54,8 mil. lei; contribuții de asigurări, în medie 14 mil lei; cheltuieli materiale, în

medie 15 mil. lei, alte cheltuieli curente 11,1 mil. lei, echipamente 4,3 mil. lei și alte cheltuieli capitale în medie 1 mil. lei.

Cheltuielile globale specifice, pentru cercetare-dezvoltare, reprezintă nivelul asigurării financiare a unui cercetător angajat din sectorul de cercetare. Acest indicator se calculează ca raport între cheltuielile globale pentru finanțarea cercetărilor științifice, raportat la numărul de cercetători angajați. În Figura 3 este prezentată dinamica cheltuielilor globale specifice pentru cercetare-dezvoltare.

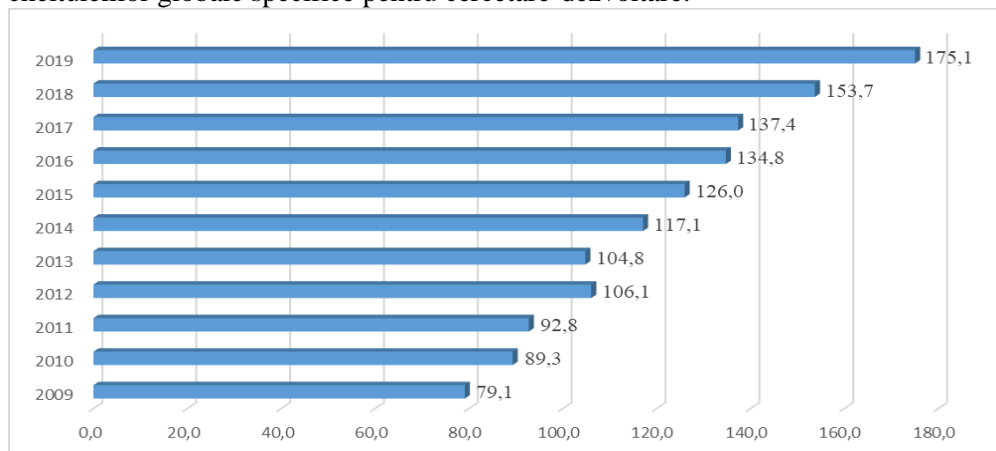

Fig.3. Dinamica cheltuielilor globale specifice pentru cercetare-dezvoltare din Republica Moldova, pentru anii 2009-2019

Sursa: Elaborat de autor după BNS [6].

Astfel putem observa că cheltuielile globale specifice sunt în medie 119,7 mii lei per cercetător, și s-au majorat de aproximativ 2,2 ori, de la 79,1 mii lei per cercetător în anul 2009 până la 175,1 mii lei per cercetător în anul 2019. Majorarea se datorează atât creșterii cheltuielilor globale pentru cercetare-dezvoltare, cât și diminuării numărului de cercetători, care s-a redus în această perioadă de 1,3 ori sau cu 794 de cercetători – de la 3.561 de cercetători în anul 2009 până la 2.767 de cercetători în anul 2019.

Concluzii. În întreaga lume, ponderea în PIB a cheltuielilor publice pentru cercetare-dezvoltare are o tendință de creștere. În Republica Moldova, ponderea în PIB a cheltuielilor bugetare pentru știință s-a diminuat cu $\approx 0,2\%$.

Cheltuielile globale pentru știință în Republica Moldova au crescut de 1,7 ori în ultimii ani. Ponderea principală în totalul cheltuielilor globale pentru știință în țară îi revine cheltuielilor salariale. Cheltuielile globale specifice s-au majorat cu 96 mii lei per cercetător.

Referințe:

1. CUCIUREANU, G., UNGUR, C., Considerații privind politica statului în domeniul finanțării științei și inovării în Republica Moldova. În: *Intellectus*, 2014, nr. 2, pp. 52-59.

2. FETINIUC, V., LUCHIAN, I., Tendințele globale ale cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare. În: *Akados*, 2008, nr. 1-2 (9), pp. 64-67.
3. FURDUI, T., Finanțarea și valorificarea alocațiilor bugetare în sfera științei și inovării. În: *Akados*, 2008, nr. 1-2 (9), pp. 8-16.
4. ȘUȘU-ȚURCAN, A., OPREA, O. Analiza statistică a finanțării activității științifice în Republica Moldova în contextul economiei bazate pe cunoaștere. În: *Vector European*, 2015, nr. 3, pp. 29-40.
5. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/t2020_20/default/table?lang=en
6. <https://statistica.gov.md>